

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”
“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”
TPPA/2011/03/11

FENNTARTHATÓSÁGI TANULMÁNY

2012. július

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

1. A helyzet bemutatása (energiapolitikai változások és következményei)

Európa

A Kiotói egyezményt követő klímaváltozás elleni harc keretében egyre szigorodó európai környezetvédelmi előírások (AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1600/2002/EK HATÁROZATA a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program megállapításáról (2002. július 22.); A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK „Nyerjük meg a csatát a globális éghajlatváltozás ellen” {SEC (2005) 180} stb.) következményeként az európai energiaipari ágazatban végbemenő és még várható változásokat érzékelve az EU Villamosenergia-ipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (SD Electricity) 2008-ban egy uniós projekt keretében kidolgozott egy ajánlást a szerkezetváltás során jelentkező problémák kezelésének segítésére. A projekt eredményeként összeállított dokumentum címe: „Szerkezetátalakítás a villamosenergia-ipari ágazatban: Eszköztár a szociálisan felelős szerkezetátalakításhoz, a legjobb gyakorlatra vonatkozó útmutatóval”. Ez a dokumentum ugyan a klímaváltozási program által érintett területekkel foglalkozik, következtetései és ajánlásai azonban általános érvényűek.

Az eszköztár („Toolkit”) a szerkezetátalakítást az ún. „szociálisan felelős szerkezetátalakítás” (Socially Responsible Restructuring) röviden SRR szempontjából veszi figyelembe. Ha a szerkezetátalakítást alapvetően a részvényesek rövid távú nyereségének szempontjai vezérlik, az SRR-re úgy lehet gondolni, mint amely az érdekeltek számára hosszú távon jelent értéket. Mint ilyen, az SRR-ben számosan érdekeltek lehetnek (ideértve a szociális partnereket is), különféle érdekekkel, amelyek vagy egybeesnek, vagy nem.

Ha a szerkezetátalakítás több esemény bármelyikét maga után vonja, akkor az SRR egy teljesebb mértékben menedzselt folyamat, amely magában foglalja:

- a változás és hatásainak előrejelzését, különösen a dolgozók számára;
- egy durva változás hatásaival szemben az alternatívák alapos megfontolását, pl. kényszerelbocsátások;

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- fenntartható és felelős megoldások keresését a változásokra, konstruktív, mélyreható folyamatos párbeszédet a szociális partnerek és a szélesebb értelemben vett érdekeltek között;
- a változás hatásának és folyamatának értékelését

Ez az eszköztár az európai villamosenergia-iparban működő szociális partnerekkel végzett kutatómunkán és másodlagos forrásokon alapul. A következő területeket veszi figyelembe: szociális párbeszéd, előrejelzés és átláthatóság, képzés, átképzés és átcsoportosítás, egészségügyi és pszicho-szociális kérdések, a hatóságok szerepe és a határokon átnyúló tanulás. Minden fejezet után található egy ellenőrző lista, amely útmutatót kínál a felhasználók számára a szerkezetátalakítás problémái és buktatói között.

2009-ben ez az ÁPB egy újabb uniós projekt keretében – már a válság következményeit is figyelembe véve – az ú.n. „igazságos átmenet” lehetőségeit vizsgálta meg (Towards a low carbon electricity industry: employment effects & opportunities for the social partners). A projekt-tanulmány az európai villamosenergia-ipar kihívásait a következőképpen fogalmazza meg:

- Váltás várható az európai villamosenergia-iparban: ez a szektor a különböző európai prioritások kereszteződésében áll (a klímaváltozás elleni harc és az EU-2020 stratégia megvalósítása)
- Ennek az ágazatnak a változásához szükség lesz a foglalkoztatási struktúra, a képesítések és a kompetenciák, valamint a szakmai életút alakításának változására
- És végül, hogyan tudják a szociális partnerek azt biztosítani, hogy ez „igazságos átmenet” legyen?

A projekt a helyzetelemzésben a következőket állapítja meg: „Miután a régi EU tagállamok összes CO₂ kibocsájtásának 24 százalékát a villamosenergia-ipar adja, nem kétséges, hogy ezt az ágazatot aránytalanul nagymértékben érinteni fogják a javasolt kibocsájtás-csökkentési intézkedések, aminek viszont drámai következményei lesznek a foglalkoztatásra nézve, mind a munkahelyek száma, mind pedig a funkciók szempontjából. A megújuló energia különböző fajtáinak fokozott megjelenése azt eredményezi, hogy a szociális partnereknek meg kell

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

találniuk azokat a módokat, amelyek zökkenőmentes átmenetet biztosítanak a jelenlegi technológiákból azokba, amelyeket a felhasználók igényelnek a következő években.”

Az alacsony CO₂ kibocsájtású technológiák a jövőben komoly beruházásokat kívánnak meg a jövőben, valamint egy támogató közpolitikai környezetet, amelyhez az önkormányzatok támogatása is társul, ahhoz, hogy ezeket a célokat el lehessen érni. Ezeknek a beruházásoknak a nagyságrendje feltételezi, hogy az ágazat egyre nagyobb mértékben számíthat a köz-és a privát szféra pénzügyi forrásaira. Ilyen értelemben kívánatos, hogy nemzetközi együttműködés jöjjön létre annak érdekében, hogy koordinálni lehessen a közszféra támogatását, hogy létre jöhessen egy átfogó rálátás a teljes folyamatra, és hogy olyan pénzügyi ösztönzők jelenjenek meg, amelyek segítik a vállalkozásokat a még fejlesztés alatt álló technológiák alkalmazásában (CCS, napenergia stb.)

A szerkezetváltás foglalkoztatást érintő kérdéséről a tanulmány azt állapítja meg, hogy az a vita, amely arról folyik, milyen hatással lesznek várhatóan valamely ágazaton belül lezajló szerkezetváltások, rendszerint az elvesztett vagy létrejött munkahelyekre koncentrál. Ugyanakkor, bár a munkahelyek elvesztése fontos tényező, az ú.n. ”helyettesítő tényező”, vagyis annak a lehetősége, hogy egy megfelelő képzettséggel rendelkező munkavállaló, aki pillanatnyilag a veszélyeztetett ágazatban dolgozik, új munkahelyet talál, szintén lényeges szempont a foglalkoztatásban várható változások megítélése szempontjából. Az akadálya egy olyan kutatásnak pillanatnyilag, amelynek célja, hogy meghatározza a jövőbeni kilátásokat a hasznosítható szaktudás, kompetenciák és valamely ágazat szakmai összetevői szempontjából az, hogy hiányoznak a korábbi kutatások eredményei, valamint nem állnak rendelkezésre adatok megfelelő mennyiségben és minőségben. Még az Európai Bizottság által végzett kutatásban is összevontan kezelik a villamosenergia-ipar, a gáz-, víz- és hulladék-kezelési ágazat adatait.

A munkahelyek csökkenésével kapcsolatosan rendelkezésre álló adatok ugyanakkor ijesztőek: a nettó munkahelyvesztést tekintve az EU-15 államaiban az 1995-2005 közötti időszakban 246 000 munkahely szűnt meg az ágazatban, míg az új tagállamokban 2000 és 2004 között összesen 44 000.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Ma már úgy tűnik, hogy csökken a feszültség a környezetvédelmi és gazdasági szempontok között, hiszen a legújabb uniós dokumentumok igyekeznek kiegyenlítettebb formában foglalkozni a kérdéssel. A 2006-os Zöld Könyvben (Európai stratégia az energiaellátás fenntarthatóságáért, versenyképességéért és biztonságáért) már kellő hangsúlyt kap az energia kérdése, már nem egyértelműen a környezetvédelmi szempontok dominálnak:

A dokumentum megállapítja, hogy Európa új energetikai korszakba lépett. Ennek a korszaknak a főbb jellemzői:

- Sürgős befektetésekre van szükség. Az elkövetkezendő 20 évben csak Európában körülbelül egytrillió eurós beruházásra lesz szükség az energia iránti várható kereslet kielégítéséhez és az elöregedett infrastruktúra lecseréléséhez.
- Egyre nagyobb az importtól való függésünk.
- A tartalékok néhány országban koncentrálnak.
- Az energia iránti globális kereslet folyamatosan nő.
- Az olaj- és gázárak emelkednek. Az elmúlt két évben az EU-ban kétszeresére nőttek, amit az elektromos energia ára is követett.
- Éghajlatunk melegszik.
- Európa még nem alakított ki teljesen versenyképes belső energiapiacokat. Az EU polgárai és vállalkozásai csak ilyen piacok megléte esetén használhatják ki a biztonságos ellátás és alacsonyabb árak által nyújtott előnyöket

A dokumentum szerint helyénvaló lehet egy átfogó stratégiai célkitűzésben megállapodni, ami egyensúlyt teremt a fenntartható energiafelhasználás, a versenyképesség és az ellátás biztonsága között. Ezt egy átfogó hatásvizsgálat alapján kellene kidolgozni, és összehasonlításra van szükség, amihez képest az EU kialakuló energiaszerkezetét értékelni lehetne, és ami segítené az EU-t az importtól való egyre nagyobb mértékű függés visszaszorításában. Például az egyik cél az lehet, hogy az EU átfogó energiaszerkezetében meghatározzák a biztonságos, alacsony széntartalmú energiaforrásokból származó energia minimális szintjét. Egy ilyen összehasonlítás alap megfelelően tükrözné az importfüggőség potenciális kockázatait, meghatározná az alacsony széntartalmú energiaforrások hosszú távú

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

fejlesztésének átfogó ösztönzését, és lehetővé tenné az említett célok eléréséhez szükséges, alapvetően belső intézkedések azonosítását. Ez kombinálná a tagállamok szabadságát a különböző energiaforrások közötti választásra vonatkozóan, és az EU igényét arra, hogy a fő energetikai célkitűzéseke átfogóan teljesítő energiaszerkezettel rendelkezzen.

Ez a változás az energiapolitikában azonban sajnos már nem tudja meg nem történtté tenni a korábbi környezetvédelem centrikus európai előírások következtében keletkezett energetikai kapacitás- és munkahelyvesztéseket. Ráadásul a nemzeti energiapolitikák csak lassan követik – és nem is feltétlenül – az európai álláspontok változásait.

Ehhez még azt is érdemes hozzátenni, hogy maga az európai energiastratégia sem vett még figyelembe minden fontos szempontot álláspontja kialakításánál. Az ágazat szakértői – és az ágazatot képviselő európai szintű testületek (pl. EU Kitermelő-ipari Szociális Párbeszéd Bizottság a *Budapesti Nyilatkozatokban*) - számtalan alkalommal felsorolták azokat az érveket, amelyek a szén fontosságát emelik ki, és lehetőségeit bizonyítják az energia-mixben. Ezek közül a legfontosabbak:

- 1) A klímaváltozás és a CO₂ összefüggéseit nemzetközi szinten is vitatják.
- 2) Európa kibocsájtása 3,7 Gt, míg a világ kibocsájtása 47 Gt.
- 3) Magyarország szerepe az EU-n belül is marginális: 3337 TWh villamosenergia-termelés az EU összes, ebből 1000 TWh a szenes, nálunk a 40 TWh-ból kb 6 Twh a szenes, és az új energiapolitika 5%-ban határozza meg a szén/lignit arányát. Ez Csehországban 55%, Lengyelországban 85-90%, Németországban 43%, Dániában 52%.
- 4) A javasolt alkalmazandó technológiák teljes költsége nincs kimutatva, pl. energiaszállítás és tárolás költsége, ami nem jelenik meg az árban.
- 5) Látni kell a jelenlegi árkülönbségeket, amit a jelenlegi aktuális CO₂ piac sem tüntet el. A mostani CO₂ piaci ár kb. 6 Euró per tonna, 2030-ra jósolnak 30 Euró/tonna árat, 2050-re 300 Euró/tonnát, de ezt senki nem tudja garantálni. Most 1 tonna CO₂ kivonása és eltárolása kb. 80-100 Euró technológiai költség. Ezt a költséget a kutatási alapokon kívül nincs, aki vállalja.
- 6) EU szerte 2011-ben 6 százalékkal nőtt a szénfelhasználás a világban, 20 évente megduplázódik.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- 7) Az EU-n belül erős lobbizás létezik a hazai nyersanyagok, így pl. a szén hasznosítására. Az EU parlamentben 250 fős szénlobbi van, a lengyel és a cseh álláspont a derogáció felé megy. (Németországban az 5 cent alatti szenes kapacitásokat szorítja ki a 23 centes megújuló, és nagy viták vannak arról, hogy meg tudja-e fizetni az ipar és a lakosság)
- 8) Ami *Magyarországot* illeti, ki kellene mutatni érdekeit a szénre épülő villamos áram termelésben, a foglalkoztatás, az adó, az importfüggőség csökkentése, a külkereskedelmi egyensúly javítása stb. szempontjából.

Az egyes szakértők által javasolt földgáznak pedig a teljes életciklus CO₂ kibocsátását be kell mutatni. Saját erőforrásaink alkalmazása a jelenleg elérhető technológiákkal lényegesen olcsóbb, - kb. 24 Ft - új építésű erőmű esetében amortizációval, és a hatásfok is jóval magasabb. Ez az ár már sok állami adót és elvonást és foglalkoztatási költséget is tartalmaz. A jelenlegi megújuló ár, amit kevesellnek, 34 Ft és nem tartalmazza az elosztás és a háttértárolók szükségességét, evvel ez az ár - becslés szerint - 50 Ft felett van. Ez tehát kísérleti technológia, amit ekként kell kezelni. Akkor kell bevezetni, amikor sikeres lesz és versenyképes. A földgáz ára nálunk kb. 32 Euró/MWh, azaz 55% százalékos hatásfok mellett is 58 Euró/MWh, a tüzelőanyag költsége a jelenlegi 50 Euró vagy az alatti piaci átvételi ár mellett.

A másik kihívás: akit az elosztóhálózat nem szubszcionál mint erőművet, az nem termelhet nyereséget. Németországban így szorították ki a független piac nélküli erőmű vállalkozókat. Nálunk pl. erőműi önfogyasztás is csak energiaszolgáltatókon keresztül megy. (Szén tüzelőanyag költség kb. 15 Euró/MWh, 40% hatásfok mellett 37,5 Euró/mWh, lignit ennél is olcsóbb).

- 9) Nem elutasítani kell a trendeket a megújuló felé, hanem józanul elemezni a bevezetés lehetőségeit annak teljes költségét, és az iparra, társadalomra vonatkozó hatásait. Az elképzelést bővülő jólétre modellezték leggazdagabb EU államok részére. Be kell mutatni az összköltséget.
- 10) A szén vegyipari nyersanyag hasznosítása a jövő útja. Integrálva az éjjeli és völgyidőszaki áramból nyert hidrogént a szénrel, sőt a 100 C° alatti hulladék hő feldolgozása is 10 éven belül ígéri az olcsó H₂ forrást, a szén és a CO₂ pedig kényelmesen tárolható médium.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Magyarország

Tekintettel arra, hogy Magyarország az EU tagja, a magyar bányá- és villamosenergia-iparra is vonatkoznak az uniós irányelvek. Már a csatlakozásra készülve ezek határozták meg az ország bányáiparának és erőműveinek a sorsát az elmúlt évtizedekben. Ez valójában azt jelenti, hogy a környezetvédelmi előírások betartásával járó beruházások költségei meghaladták a legtöbb szenes erőmű pénzügyi lehetőségeit, így egy bezárási hullám söpört végig az ágazaton. Időközben világossá vált, hogy a bányabezárás nem volt egyértelmű, hiszen voltak ugyan bányák, amelyeket be kellett zárni, de voltak olyanok is, amelyeket lehetett volna korszerűsíteni. A mélyművelésű bányák bezárását a kormány azzal indokolta, hogy be lehet hozni olcsó energiát. A mai nemzeti stratégia olyan energia-mixszel számol, aminek része a szén is. A stratégiához kapcsolódó cselekvési terv tartalmazza az ásványi nyersanyag vagyon felmérését, és célja a szakmakultúra megőrzése is. A CCS technológiával kapcsolatos irányelvnek a nemzeti jogrendbe való átvételével az már uniós kötelezettség, így újra bekerült a bányatörvénybe.

A bezárási hullám eredményeképpen ma már csak két szenes erőmű működik az országban: a Vértesi Erőmű Zrt., amely az eocén program keretében megnyitott Márkushegyi Bányüzem mélyművelésű bányájában fejtett barnaszenet használja fel, valamint a Mátrai Erőmű Zrt., amely lignitre épül.

A jelen projekt aktualitását a Márkushegyi Bányüzem tervezett bezárása adta, amely folyamatnak uniós vonatkozásai is vannak, tekintettel a széntámogatási irányelv legutóbb elfogadott változatára, amely nem teszi lehetővé a működési támogatást. A projekt ebben a konkrét esetben kereste a lehetőségeket az oroszlányi térség szerkezetátalakítása során előálló problémák megoldására, oly módon is, hogy megvizsgálta a svájci partnerek ágazatában lezajlott, illetve napjainkban lezajló szerkezetátalakítási folyamatok jó gyakorlatát, az átvehető jó tapasztalatokat.

A hazai villamosenergia-termelésben megnőtt a gáz szerepe, a magyar energiapolitika ezt erősíti, pedig az energetikai külkereskedelmi mérleg negatív, és nem zárható ki egy újabb árrobbanás a gázpiacon. Mindez annak a szükségességét vetette fel, hogy kidolgozásra

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

kerüljön egy javaslat a döntéshozók felé, amely felrajzolja az energia-mix optimális szerkezetét, amelyben a szénnek is szerepe van. Ez annál is inkább fontos, mert a szénbányászat leépítésének komoly társadalmi és szociális következményei vannak.

A **Mátrai Erőmű Zrt.** esete az egyszerűbb, bár helyzete hullámzóan változik, és a foglalkoztatás szempontjából aggasztó. Az nem kérdés, hogy szükség van-e a lignites erőműre, ugyanakkor a tulajdonos nem tudott megegyezni az állammal a fejlesztéséről. A gazdasági helyzet alakulása miatt szükség volt létszámleépítésre, ez azonban humánus módon bonyolódott le. Korábban a BDSZ nyomása eredményeképpen az akkori kormány hajlandónak mutatkozott arra, hogy támogatást adjon egy új blokk építéséhez. A kormányváltás után azonban ez a lehetőség megszűnt. Az alapprobléma azonban nem szűnt meg: a gázellátás bizonytalan, a lakosság igényli a szén. A beruházás elmaradása miatt újabb leépítési hullám várható, hiszen 2015 körül a százas blokkokat le kell állítani, 2025 körül az egész erőmű leállhat.

A lignit nagy mennyiségben áll rendelkezésre Magyarországon, a technológia ugyan külföldi, az üzemeltetés és karbantartás azonban hazai. A vállalatnak megvan a társadalmi támogatottsága, az új blokk építésére vonatkozó döntés meghozatala idején nyílt meg a piac. Sikerült a versenyképességet növelni, igaz, leépítéssel. Ami a jövőt illeti, azt alapvetően az EU energiapolitikája határozza meg. Ez a politika pedig letette a voksát a szénszegény energiatermelés mellett, ami nem kedvez a széniparnak. Ez a politika ugyanakkor nem túl logikus, és nem is tűnik hatékonyak, hiszen Európa csupán 10 százalékban részesül a világ CO₂ kibocsájtásából. Láthatóan a politika és a technikai fejlődés iránya elvált egymástól. A politikai vezetésnek időt kellene adni a Mátrának, amíg a technológia piacéretté válik. Az Unió meghagyta a nemzetállamoknak azt a lehetőséget, hogy betiltsák a CCS technológia alkalmazását, Magyarország szerencsére élni kíván ezzel a technológiai lehetőséggel.

Az EU döntéseivel kapcsolatban az ágazatban érintetteknek az a véleménye, hogy ezek lassan születnek meg, utána azonban ragaszkodnak hozzá. A széndioxid „hisztéria” elviszi a pénzt a technológiai fejlesztésektől. A jelenlegi nemzeti energiapolitikában a fosszilis energiaforrások is részei az energiamixnek, természetesen a környezeti szempontok szem előtt tartásával. A „tisza szén technológia” fejlesztésére szükség van, vannak is kezdeményezések. Borsodban

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

vannak törekvések a bányák újraindítására, főleg a lakossági igények kielégítésére, gond azonban, hogy a lakosság csak a darabos szenet tudja felhasználni, a szénport csak erőműben lehet elégetni. Megoldás lehetne a tiszta szén technológia, erre azonban nincs anyagi forrás. Kérdés az is, hogy ki fogja művelni ezeket a bányákat, hiszen egyre kevesebb az arra alkalmas, gyakorlatlaltal rendelkező szakember. Tanbánya kellene, az utolsó pillanatokot éljük. Általában: hosszú távú, kiszámítható szabályozásra lenne szükség. Magyarországnak hatalmas ásványvagyonra van, azonban az országos és helyi tilalmak megakadályozzák a felhasználását.

A **Márkushegyi bánya** helyzete bonyolultabb. A gazdasági válság miatt nehéz helyzet és ez az utolsó mélyművelésű bánya, ami nagyon összetetté teszi a kérdést. Az utolsó országgyűlési választások időszakában kiderült, hogy jelentős jogi és pénzügyi kötelezettséget terheli Vértesi Erőmű Zrt.-t, s így az üzemet is. Felmerült a bezárás, mint logikus megoldás is. Az előkészítés során azonban a szakszervezetek tiltakozásának hatására is leállították a folyamatot, az MVM Zrt. csődvédelmet kért, és az erőmű így haladékot kapott 2014-ig. A nyugdíjkérdés megoldódott: a földalatti kordedvezményes bányásznyugdíj megmaradt, csak járadéknak hívják. Most a vállalatnak stratégiát kell kidolgoznia 2014/18-ig a szénfillérre. A probléma oka az, hogy 2010 előtt rövid távú döntések születtek, ezek is többnyire foglalkoztatáspolitikai jellegűek voltak. A szénbányászati szerkezetátalakítási támogatást pedig nem megfelelően használták fel. Elmaradtak a műszaki fejlesztések. Kell egy közép- illetve hosszú távú terv, aminek a kidolgozása folyamatban van – a helyzet nem reménytelen. Az MVM Zrt. nem tervezi a bezárást, a megoldást közösen kell megtalálni. A döntést sok minden határozza meg: a foglalkoztatáspolitikai elképzelések, az uniós környezet és az energiafüggőség kérdése. Az atomenergiával kapcsolatos közelmúltbeli események megfordították a helyzetet.

A Márkushegyi bánya befogadó üzemként működött a bányabezárások idején, ugyanis alkalmazta a bezárt mélyművelésű bányák dolgozóit arra az időre, míg elérték a nyugdíjjogosultságot. Ez a szerepe továbbra is megmaradt, hiszen gazdálkodik a munkakultúrával, igyekszik átmenteni a jövőbe, ami reményteljesnek látszik, miután a szén - a jelenlegi álláspont szerint - továbbra is szerepet kap az energiapolitikában.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

A környező települések számára a Vértesi Erőmű Zrt. kulcsfontosságú a foglalkoztatás szempontjából, de fontos a település működőképességét alapvetően befolyásoló adó szempontjából is. Ha megszűnnének a munkahelyek, az duplán sújtaná az embereket, hiszen a település nem tudná a munkanélküli ellátást biztosítani. Pustavám bánya és az erőmű közvetlen közelében van, ez korábban a földmozgások miatt problémákat jelentett, épületek sérültek, mára a bányakárok csökkentek, a társadalmi elfogadottság megvan. Az erőmű megmaradása a környező települések érdeke a foglalkoztatás és az adózás mellett a szolgáltatások szempontjából is. Az erőműnek a foglalkoztatásban betöltött szerepe még mindig jelentős, bár az idők folyamán fokozatosan zsugorodott. Az adózás szempontjából sem a régi már, Oroszlányban az első helyről a negyedikre csúszott, az ipari parknak nagyobb a jelentősége. Ugyanakkor az ipari park működtetése szempontjából kulcsfontosságú a megfizethető energia és a távhő biztosítása. A távhőellátásra vonatkozóan 2020-ig szóló szerződés van érvényben, a szolgáltatást meg kell oldani.

A helyzet foglalkoztatáspolitikai szempontból is súlyos. A Kormányhivatal Munkaügyi Központja Oroszlányi Kirendeltségének adatai szerint a nyilvántartott álláskeresők száma a gazdaságilag aktív lakosság arányához viszonyítva 9 % (ami csökkent az elmúlt időszakban és jóval kevesebb, mint a 12 %-os országos átlag) 2011. október végén, de így is 1115 bejelentett munkanélkülit tartottak nyilván. A kistérségben megjelenő újabb, várhatóan 800 munkahely megszűnése olyan nehezen kezelhető foglalkoztatási helyzetet teremthet, mely kiszámíthatatlan szociális feszültségekkel jár. Az átfogó térségi fejlesztés-foglalkoztatási alap ezt csökkentheti, de nem oldja fel. A Vértesi Erőmű Zrt. végelszámolásra vonatkozó MVM Zrt. Igazgatósági döntés végrehajtásának elhalasztását a szakszervezetek kezdeményezték azzal a céllal, hogy ne legyen visszafordíthatatlan a végelszámolási folyamat. Az alábbi táblázat azt szemlélteti, hogy milyen arányban változott a munkavállalók száma 2009-ről 2010. év végére.

A munkavállalók létszámának alakulása	2009	2010
Fizikai jellegű foglalkozásúak	1499	1021
Szellemi jellegű foglalkozásúak	383	297

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Összesen	1882	1318
----------	------	------

A munkavállalók száma 30 %-os csökkenést mutat a 2009-es évről 2010-re. Várhatóan ez a létszám 2014-ig már csak minimálisan változik. Megemlítendő, hogy a létszám csökkenése 2001-től jelentős, akkor a teljes munkaidőben foglalkoztatott statisztikai átlagos állományi létszám 4319 fő volt.

A Vértesi Erőmű Zrt. legalább 2014-ig történő működése menedék az itt dolgozó emberek számára, de a cég lehetséges felszámolása nem csak a bányászatban és az erőműben dolgozókat fogja érinteni, hanem további családokat is érintene, akik közvetve munkahelyi kapcsolatban vannak a céggel, például beszállítók.

Márkushegyi Aknaüzem bemutatása - háttér információk

Az üzem az oroszlányi szénmedencében található. A térség 1965-ben érte el termelése maximumát, 3.552.055 tonna szén felszínre juttatásával. Napjainkig több mint 130 millió tonna szenet termeltek a szénmedencében. Az eocén program keretében létesült Márkushegyi Bányászati Üzem kivitelezése 1976 tavaszán indult a lejtősakna munkálataival. Az üzem 1981. április 1-jén lépett termelésbe. Ma már hazánk egyetlen működő mélyművelésű szénbányája maradt. A bánya a Vértes hegység nyugati előterében, Oroszlány város térségében, Pusztavám és Bokod falvak között helyezkedik el. A mintegy 400-500 m mélységű, földalatti létesítmény eocén-korú barnaszén kitermelését végzi. A jelenleg művelt területen az előfordulás egytelepes kifejlődésű, a szén in-situ fűtőértéke 16.000-21.000 kJ/kg. A bánya az energetikai szén termelésével a biomassa mellett a Vértesi Erőmű Zrt. Oroszlányi Erőművének alapanyag-ellátását biztosítja. A kitermelésre tervezett szénvagyon és szénminőség illeszkedik ahhoz az elváráshoz, hogy a bánya kizárólag a kedvezőbb természeti, műszaki adottságú, kisebb kockázatú barnakőszén művelését célozza meg. Lakott terület alatt a termelés már befejeződött, az időközben művelésbe lépett Kőhalmi bányamező lényeges külszíni károsodást nem okoz.

A teljes szénfeldolgozási technológiai mű a környezeti hatások mérséklésére – Európában egyedülálló módon –, a föld alatt üzemel, innen már minőségileg és mennyiségileg beállított termék kerül a külszínre, majd mintegy 12 km összhosszúságú külszíni szalagpálya-rendszerrel az Oroszlányi Erőműbe. A bánya technikája a folyamatos fejlesztést követően az

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

európai élvonal szintjén áll. A kockázatot jelentő bányaveszélyek csekély mértékűek. A bányaveszélyek elleni védekezéshez a nemzetközi szinten is magas szintű technikai és szakmai háttér szolgál. Az üzem az esetleges veszélyhelyzetek elhárítására önálló bányamentő szervezettel rendelkezik.

Jelenleg ugyan már csak a Márkushegyi Bányában folyik széntermelés, azonban a korábban művelt bányák, valamint a bányákhoz kapcsolódó, igénybevett területek rekultivációja kötelezően előírt feladat. A munkák gondos végrehajtását példázza a befejezett XX-as Bányauzem területén létrehozott Bányászati Múzeum, mely a soproni Központi Bányászati Múzeum fiiláléja és a kimerült Dobai külfejtés helyén kialakított csodálatos környezetű tó.

2010 májusában rendkívüli helyzet alakult ki a tervezett azonnali bányabezárás vonatkozásában.

A Bánya és Erőmű bezárása a kistérségekre nézve szinte kezelhetetlen foglalkoztatási és szociális terhet jelentene, ezért a Vértesi Erőmű Zrt. bezárása elfogadhatatlan lett volna. Érdekvédelmi képviselők és közszereplők állásfoglalása szerint, elkerülhetetlen a térség hosszú távú foglalkoztatási stratégiájának kimunkálása, melynek feltétele a Vértesi Erőmű Zrt. legalább 2014-ig történő működésének biztosítása. Oroszlány város és Bokod község távfűtési üzemeltetési szüneteltetésének elkerülése érdekében is szükséges az erőmű további működtetése; mert más fűtéstecnológiai rendszerek kialakítása, csak hosszabb távon valósítható meg.

A több mint fél évig tartó hitelezői egyeztetések 2011. március közepén pozitív eredménnyel zárultak, melynek lényege, hogy 30 %-os szinten kifizették a hitelezőket, ami így is 6 Mrd Ft-jába került az MVM Zrt.-nek.

A Vértesi Erőmű Zrt. további működése, számos – a térség, településeit érintő – rekultivációs feladat jövőbeni megoldását is biztosíthatja. A szerkezetátalakítás befejezéséig, továbbra is fent kell tartani a „Szénfillér” rendszerét. A Vértesi Erőmű Zrt. azonnali bezárása lerövidítette volna a felkészülés időszakát, ami a Részvénytársaság telephelyeinek jövőbeni hasznosítását is megkérdőjelezte volna.

2. Adaptálható modell - útmutató

Testvértelépülési és Partnerségi Pályázati Alap
Twinning and Partnership Block Grant

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Európa

Az EU Villamosenergia-ipari Ágazati Párbeszéd Bizottság (SD Electricity) által uniós projekt keretében kidolgozott dokumentuma a szerkezetváltás során jelentkező problémák kezelését „szociálisan felelős szerkezetátalakításként” meghatározott, egy teljesebb mértékben menedzselte folyamatban képzelel el. Ez magában foglalja a változás és hatásainak előrejelzését, különösen a dolgozók számára; egy durva megoldás (pl. kényszerelbocsátások) hatásaival szemben az alternatívák alapos megfontolását; fenntartható és felelős megoldások keresését a változásokra, konstruktív, mélyreható folyamatos párbeszédet a szociális partnerek és a szélesebb értelemben vett érdekeltek között; valamint a változás hatásának és folyamatának értékelését.

Ennek a folyamatnak a gyakorlati megvalósításához a „Szerkezetátalakítás a villamosenergia-ipari ágazatban: Eszköztár a szociálisan felelős szerkezetátalakításhoz, a legjobb gyakorlatra vonatkozó útmutatóval” című dokumentumban a következő ellenőrző listákat állították össze:

Ellenőrző lista a szociális párbeszédhez

- Tisztában van-e minden vezető a szerkezetátalakítás során a munkáltatók és a munkavállalók képviselői közötti konzultációra vonatkozó, érvényben lévő jogszabályokkal?
- A szervezeti változás fő mozgatórugóinak eredetét – pl. privatizáció, liberalizáció, technológiai változás, fúziók és felvásárlások – világosan megfogalmazták-e és közösen értelmezték-e a szociális partnerek?
- A szociális párbeszéd *folyamatát* a szerkezetátalakítás során megtervezték-e és jóváhagyták-e a partnerek a tárgyalások előtt?
- Kaptak-e a vezetők a szerkezetátalakítási folyamatra vonatkozó képzést?
- Kaptak-e a szociális partnerek közös tréninget a szerkezetátalakítási folyamat kezelésére vonatkozóan?
- Vannak-e a szerkezetátalakításról folytatott vitának kialakult szervezetei, pl. európai üzemi bizottság, nemzeti üzemi bizottságok, vállalat gazdasági bizottság, stb. és ezek alkalmasak-e a szerkezetátalakítással kapcsolatos konzultációra?

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatszere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- Vannak-e a szerkezetátalakítással kapcsolatos munkavállalói képviselőkre vonatkozó rendelkezések és mechanizmusok a szervezet minden szintjén?
- A várható illetve javasolt szervezeti változással kapcsolatban a munkáltatók és a munkavállalói képviselők megállapodtak-e a tájékoztatási illetve tárgyalási jogokról?
- Létrehoztak-e a szociális partnerek erre a célra kijelölt és folyamatosan működő fórumot, azaz szerkezetátalakítási egységet vagy teamet, amelyen belül a szerkezetátalakítás folyamata megvitatható, megtervezhető, végrehajtható illetve értékelhető?
- Vannak-e külső felek, amelyeket be lehetne vagy kellene vonni a szociális párbeszéd folyamatában, pl. helyi, regionális vagy országos hatóságok?
- Van-e lehetőségük a szakszervezeteknek arra, hogy alternatívákat javasoljanak a szerkezetátalakítás vagy a kényszerelbocsátás helyett a szerkezetátalakítási folyamat során?
- Realisztikus pozíciót vesznek-e fel a szociális partnerek a párbeszéd során, vagyis vannak-e olyan kérdések, amelyek esetleg a partnerek hatáskörén kívül esnek és félreviszik a párbeszédet?
- Létrehoztak-e olyan szervezeteket, amelyek segítségével a partnerek a folyamatot nyomon követhetik és értékelhetik, azaz van-e „állandó referenciacsoport” (Vattenfall, ld. a mellékletet)?
- Van-e a munkavállalói képviselőknek elegendő idejük, a munkavégzés alól felmentve, a szociális párbeszéd előkészítésére és az általuk képviseltekkel való konzultációra?
- Érint-e a szervezeti változás ügynökségtől kölcsönzött vagy ideiglenes munkaerőt, és megfelelően képviselve vannak-e a folyamat során?
- Figyelembe vesznek-e a szociális partnerek a szervezeti változás során és azt követően a foglalkoztatásra gyakorolt hatások csökkentésére alkalmas többféle lehetőséget, pl. egyesített munkaerő-állományok létrehozása, stb.?
- A szervezeti változás során a szociális partnerek figyelembe veszik-e nem alaptervekenyességek kiszervezése által érintett dolgozókra gyakorolt hatásokat?

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Ellenőrző lista az előrejelzéshez és az átláthatósághoz

- Történik-e megfelelő időben információcsere a szociális partnerek között a szervezet megfelelőségéről és a lehetséges fenyegetésekről és lehetőségekről?
- Berendezkedett-e a vállalat a folyamatos szerkezetátalakításra a gazdasági, ipari és környezetvédelmi változásokat és ezek munkaerőre gyakorolt hatását illetően?
- Folyik-e párbeszéd a jövőbeli szaktudásbeli követelményekről és van-e átképzés és átcsoportosítás ennek megfelelően?
- A vezetők ki vannak-e képezve a változások előrejelzésére és kezelésére?
- Vannak-e elfogadott csatornák, amelyeken keresztül a kommunikáció folyik mindazok között, akiket potenciálisan érint a szervezeti változás, pl. humán erőforrás és üzletvezetés, szakszervezeti és egyéb munkavállalói képviselők, munkavállalók, stb.?
- Vannak-e potenciális korlátai az információcserenek a változások esetleges üzleti titokként való kezelése miatt?
- A szociális partnerek között őszinte, bizalmi légkör van-e, amely lehetővé teszi a szükséges rugalmasságot a potenciális megoldások feltárásához még a szervezeti változás előtt?
- A lehetséges érintettek, vagyis az esetleges kényszerelbocsátással szembenező munkavállalók rendelkezésére áll-e az esetleges szervezeti változásokra vonatkozó tájékoztatás és képviselési lehetőség?
- Az önök országában létező, egyenlőségre vonatkozó jogszabályok alapján az átcsoportosításra, átképzésre vagy kényszerelbocsátásra való kiválasztás folyamata következetes, igazságos és méltányos-e?
- Az esetleges átcsoportosításra, átképzésre vagy kényszerelbocsátásra való kiválasztás kritériumai a lehető legszélesebb körűek-e, vagyis nem korlátozódnak-e csupán a vállalat üzleti szükségleteire?
- A szociális partnerek támaszkodnak-e nemzetközi keretszerződésekre vagy korábban aláírt közös szövegtervezetekre a szerkezetátalakításról szóló viták során?

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- Hoztak-e létre vagy támaszkodnak-e a szociális partnerek foglalkoztatási kutatóközpontokra, amely információkat szolgáltat a foglalkoztatási trendekre, demográfiára illetve humán erőforrás igényekre a szektorban?

Ellenőrző lista a képzéshez, átképzéshez és átcsoportosításhoz

- Van-e a szervezetnek hosszú távú szaktudás-profilja, és annak elérésére szolgáló képzési stratégiája?
- A szektorra vonatkozó szélesebb körű szaktudás előrejelzéseket és a környezetvédelmi átmenet előrejelzését figyelembe veszik-e a szervezet stratégiájában?
- Van-e hosszú távú munkaerő-átcsoportosítási program, amely segíti a munkavállalók mozgását az elavulttá váló munkakörökből olyan területekre, ahol szaktudásra lesz igény, és alkalmaznak-e valamilyen mechanizmust az ilyen lehetőségek követésére és kihasználására?
- Vannak-e ágazati szinten mechanizmusok az Ön országában, amelyek biztosítják a szervezeti változások által érintettek átképzését?
- A szociális partnerek foglalkoznak-e a munkaerő szaktudás-összetételének kérdéseivel a szervezeti változásra vonatkozó tárgyalásokon?
- Ha alkalmazzák a korhatár előtti nyugdíjazási stratégiákat, foglalkoznak-e a szaktudás megszökésének lehetséges veszélyével?
- Ha az ellentételezéses önkéntes távozást javasolják, megfontolták-e azt az alternatívát, hogy az ilyen kifizetéseket a dolgozók átképzésére használják?
- A szociális partnerek figyelembe vették-e az idősebb dolgozók átképzésének lehetséges kérdését, vagyis, az idősebb dolgozók megtartásának előnyeit, a kor szerinti megkülönböztetésre vonatkozó európai és nemzeti törvényeket és az élethosszig tartó tanulás támogatását?
- Ha a szervezeti változás során az elbocsátás lehetőségét választották, létrehoztak-e hivatalos mechanizmusokat, amelyek támogatják az egyént másik munkahely keresésében a szervezeten belül és kívül?

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- Megfontolták-e a szakszervezeti tanulási képviselők alkalmazását a szervezeti változás előtti vagy alatti átképzés vagy az élethosszig tartó tanulás előmozdítására?
- Vannak-e mechanizmusok az átképzési programok követésére és értékelésére?

Svájc

Mind a szerkezetváltás problémáinak kezelésével, mind pedig „az igazságos átmenet” követelményeivel kapcsolatos EU ÁPB projektek eredményeként létrejött dokumentumokban megfogalmazott ajánlásokat alkalmazzák Svájcban is. Tekintettel arra, hogy a Villamosenergia-ipari Ágazati Párbeszéd Bizottságban az EMCEF képviselője (korábban elnöke és jelenleg alelnöke) Bernd Frieg, a VPE elnöke, ez várható is volt. Ez a magyarázat annak, hogy a márciusi konferencián Bernd Frieg előadásában ezeket az ajánlásokat említette követendőként a magyar szociális partnerek számára is. A szerkezetváltásra vonatkozólag azonban egy korábbi saját projekt következtetéseit is ismertette:

BFE projekt-tanulmány (2003), projekt 4 lépésben:

1. A célok meghatározása
2. a veszélyeztetett munkahelyek azonosítása és kategorizálása
3. átképzési és újra beilleszkedési intézkedések
4. lehetséges eljárási modellek

Magyarország

A korábban bezárt szénbányák és a Mátrai Erőműben és a Márkushegyi bánya esetében is a szerkezetváltás és a termelés racionalizálási folyamatának korábbi szakaszaiban is szem előtt tartották az európai ajánlásokat, illetve a Svájcban is alkalmazott elveket. Ennek legjobb példája az a megállapodás, amely az akkori Kormány, a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (VDSZSZ) között 2003. szeptember 3-án jött létre a villamosenergia-piac nyitása következtében felmerülő humánpolitikai problémák megoldása érdekében. A megállapodás

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

felsorolta azokat az eszközöket, amelyeket a kormány támogat. Ezek nagyrészt megegyeznek az európai ajánlásokban megfogalmazottakkal:

- a villamosenergia-iparban, az energetikai szénbányászatban a hosszabb távon folyamatos munkarendben, illetve a föld alatt dolgozók esetében megvizsgálják a korhatár előtti nyugdíjazás lehetőségeit, valamint az ezzel járó költségek pénzügyi fedezetének biztosítási lehetőségeit;
- a Villamosenergia-ipari Foglalkoztatási Alap futamidejének végéig több mint 7 mrdFt-ot biztosított a jogosult munkavállalók számára történő szolgáltatások biztosítása érdekében. A pénzügyi forrásokat a privatizációs bevételekből és állami költségvetésből a Kormány, a felmért igények ismeretében biztosította;
- a meglévő foglalkoztatáspolitikai és szociális eszközrendszer felhasználásával, a felszabaduló munkaerő számára új munkahely teremtésére, át- és továbbképzésekre, újbóli elhelyezkedés elősegítésére foglalkoztatási, képzési és munkaerő-piaci integrációs programok indultak;
- a Kormány vállalta, hogy az érintett társaságoknál a már folyó át- és továbbképzéseket támogatja. A meglévő infrastruktúrák felhasználásával, a bányászati és erőművi vezetők tájékoztatásán keresztül olyan lehetőségeket biztosított, amely kistérségi programok, pályázatok, illetve egyéb vállalkozások keretében segítették az új munkahelyek létesítését.

A Márkushegyi bányát illetően, amennyiben 2014-ben a jelenleg érvényes forgatókönyvnek megfelelően bezárásra kerül, a következő lehetőségek kínálkoznak:

A bányabezárásra bő másfél év áll rendelkezésre. Ez a folyamat a „szénfillér 2” (tehát a második szénbányászati szerkezetátalakítási, már bezárási) támogatással finanszírozható és megoldható. A 600 főt foglalkoztató üzemből egy 200 fős üzem maradna ebben a másfél évben, illetve az utolsó három-négy hónapban ez 20 -25 főre csökkenne, hiszen akkor csak a tárnák tömedékelése maradna. A bezárást a menedzsment úgy tervezte meg - és ennek a költségvetését is kikalkulálta-, hogy felvették a kapcsolatot a helyi önkormányzatokkal, és már most, jóval 2014 előtt próbálták őket arra ösztönözni, hogy a telephelyen olyan szintű

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

rekultiváció történjen majd, ami az önkormányzati területfejlesztési elképzelésekbe beleillik. Vagyis, ha ők tudnak olyan vállalkozásokról, amelyek a településükön kívánnak működni, vagy politikai, gazdasági és más összeköttetések révén tudnak vállalkozásokat idehozni, akkor azok igényei szerint hajtják végre a rekultivációt. A tisztán bányászati célú épületeket, eszközöket (függőleges akna, lejtősakna stb.) egyértelműen rekultiválják, de a műhelyek és irodák közül azokat, amelyeket esetleg valamely vállalkozás hasznosítani tud, meghagynák. Tehát egy ilyen feltételezett változás mentén tervezték meg a rekultivációt. Az lehetne az egyik kitörési pont, hogy itt néhány életképes, néhány tucat embert foglalkoztató, vagy esetleg nagyobb vállalkozás is megtelepedne. Az önkormányzatok a „volt bányászati” területet továbbra is ipari területként, és nem az eredeti funkció (szántó, legelő) szerint kívánják hasznosítani. Az eredeti funkció visszaállítására a bányatörvény nem kötelez. Ez a módosított igény belefér a területfejlesztési elképzelésekbe.

A harmadik verzió, ami szintén az energiapolitikai koncepció javaslataihoz kapcsolódik, a márkushegyi állami vagyon más bányászati területekre való átmentése, a meglévő szakmunkás és mérnök állomány más bányaterületekre történő átirányítása, a szakmakultúra megmentése. A pillanatnyi információk szerint négy olyan hely van, ami potenciálisan szóba jöhet: az egyik Tardona, ez Borsodban van, Kazincbarcika mellett. Itt van egy bányatelek, amiről van kutatási zárójelentés, bányatelek fektetés van folyamatban. Tulajdonképpen egy 45-47 millió tonna földtani vagyon, ami – ha egy nagyon durva és rossz arányt veszünk is – 20-25 millió tonna kitermelhető vagyont jelent. Ajánlatos mindig olyan vagyonról beszélni, ami a felhasználó részére hozzáférhető. Teljesen mindegy, milyen földtani vagyonról beszélünk, ha az nem hozzáférhető. Erről azt lehet tudni, hogy régi tárnához kapcsolódóan az infrastruktúra lényegében kész van. A hátralevő két és fél év alatt fel lehet fejleszteni olyan szintre, hogy ott érdembeli bányászati szaktevékenység folyhat.

Van egy másik terület, ez Sajógalgóc - Dubicsány környéki terület. Erről annyit kell tudni, hogy ott komplett bányatelek van, régen készült tervek alapján, a művelésre vonatkozóan is. Természetesen az új ismereteknek megfelelően át kell dolgozni és a megfelelő technikai színvonalra kell emelni. A bányatelek az AES (globális energetikai cég) tulajdona, de nyilván a felszámolás alatt meg lehetne vásárolni. Dubicsány környékén van két lejtős akna is,

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

amelyek korábban betömedékelésre kerültek. Ezen a területen 70 millió tonnás földtani vagyonról beszélünk. Igazából ezt úgy kell érteni, hogy a régi Fekete-völgy és Putnok közötti területről van szó, ez a bányatelek ezek folytatása. Bányászati körülményeit tekintve ez valamivel rosszabb, mint az előbb említett Tardona, viszont lényegesen nagyobb vagyonnal és nagyobb bányakapacitással méretezhető.

Van egy harmadik ilyen potenciális terület, ez Farkaslyuk, Ózd mellett. Nagy vehemenciával indult ennek területnek hasznosítása, és az információk alapján úgy látszott, hogy itt komolyabb lépések lesznek. Szakemberek megítélése szerint itt nincs meg az az ásványvagyon, amelyet remélnek. Régi, operatív emberek véleménye szerint csak fojtottan, pillérekben van meg a szén, azonban a régi térképek, részletek nem hozzáférhetőek. Viszont mindenféleképpen potenciális hely lehet egy szakmunkásképzés számára, hiszen felszín közeli munkahelyekről van szó, ahol tanbánya kialakítása szóba jöhet.

Maradt a negyedik terület, a Mecsek környéki Máza-Dél projekt, amiről azt kell tudni, hogy Magyarországon a feketeszén bányászat mindig is nehezebb volt, mint a barnaszén bányászat. A körülmények is lényegesen nehezebbek. Ugyanakkor ásványvagyon tekintetében a legnagyobb vagyonnal rendelkezik. Itt rengeteg szám röpköd, a 180 millió tonnától a csillagos égitig. Szakemberek megítélése szerint jelentős ásványvagyon van valóban, de azt is kell tudni róla, hogy ennek a mélybányának kb. az egyharmad részén van kisebb dőlés, egyébként a klasszikus mecseki függőleges aknák vannak. Itt gyakorlatilag a bányatelek fektetés van folyamatban, a környezetvédelmi hatástanulmányok előrehaladott állapotban vannak. Egy magánvállalkozás az, amely eddig finanszírozta, viszont elérkezik egy olyan stádiumba, amikor már a további hatásvizsgálatok is tízmillió nagyságrendbe kerülnek. Egy magánvállalkozás egy teljesen bizonytalanra, csak azért, hogy a végén felmutathassa azt az A4-es papírt, ami arról szól, hogy ilyen és ilyen helyrajzi számon bányatelek van fektetve, azt már nyilván nem fogja tudni bevállalni. Egyébként egy régi mecseki csoport foglalkozik a tervezéssel. Gyakorlatilag feltérési tervek készülnek. A külszíni bányának az elképzelései, az önkormányzatokkal való egyezkedés, a két falunak a meggyőzése jelenleg zajlik. A Márkushegyi bánya közvetítésével önkormányzati delegáció látogatott el Pusztavámra, hogy kapjanak információt arról, hogy lehet egy bányával együtt élni, vagy nem lehet együtt élni,

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

tehát a döntésben segítették őket. A felhasználás az, ami nagyon izgalmas, és izgalmas lesz a többi térségben is, hiszen ekkora mennyiséget, amekkorára ezeket a bányákat lehet és kell is tervezni, nem lehet a lakosság részére, a kisfogyasztók részére eladni. Tehát itt a pornak és az aprószemcsés szénnek a feldolgozása szükséges, ami a mai világban normál étetéssel csak nagyon nehezen valósítható meg, szénvegyészeti eljárásra is szükség lesz, vagy olyan szintű feldolgozása, ami a lakossági piacra teszi akár száz százalékban is alkalmassá teszi, ez lehet a brikettálás.

Az előbbieket, valamint általában a magyarországi helyzetet is figyelembe véve, az európai ajánlások közül a következő pontok figyelembe vétele lehet célszerű egy szerkezetváltásra vonatkozó útmutatóban:

- Tisztában van-e minden vezető a szerkezetátalakítás során a munkáltatók és a munkavállalók képviselői közötti konzultációra vonatkozó, érvényben lévő jogszabályokkal?
- A szervezeti változás fő mozgatórugóinak eredetét – pl. privatizáció, liberalizáció, technológiai változás, fúziók és felvásárlások – világosan megfogalmazták-e és közösen értelmezték-e a szociális partnerek?
- A szociális párbeszéd *folyamatát* a szerkezetátalakítás során megtervezték-e és jóváhagyták-e a partnerek a tárgyalások előtt?
- Vannak-e a szerkezetátalakításról folytatott vitának kialakult szervezetei, pl. európai üzemi bizottság, nemzeti üzemi bizottságok, vállalat gazdasági bizottság, stb. és ezek alkalmasak-e a szerkezetátalakítással kapcsolatos konzultációra?
- Vannak-e a szerkezetátalakítással kapcsolatos munkavállalói képviseletre vonatkozó rendelkezések és mechanizmusok a szervezet minden szintjén?
- A várható illetve javasolt szervezeti változással kapcsolatban a munkáltatók és a munkavállalói képviselők megállapodtak-e a tájékoztatási illetve tárgyalási jogokról?
- Létrehoztak-e a szociális partnerek erre a célra kijelölt és folyamatosan működő fórumot, azaz szerkezetátalakítási egységet vagy teamet, amelyen belül a szerkezetátalakítás folyamata megvitatható, megtervezhető, végrehajtható illetve értékelhető?

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

- Vannak-e külső felek, amelyeket be lehetne vagy kellene vonni a szociális párbeszéd folyamatában, pl. helyi, regionális vagy országos hatóságok?
- Van-e lehetőségük a szakszervezeteknek arra, hogy alternatívákat javasoljanak a szerkezetátalakítás vagy a kényszerelbocsátás helyett a szerkezetátalakítási folyamat során?
- Van-e a munkavállalói képviselőknek elegendő idejük, a munkavégzés alól felmentve, a szociális párbeszéd előkészítésére és az általuk képviseltekkel való konzultációra?
- Történik-e megfelelő időben információcsere a szociális partnerek között a vállalatot érintő lehetséges fenyegetésekről és megoldási lehetőségekről?
- Vannak-e elfogadott csatornák, amelyeken keresztül a kommunikáció folyik mindazok között, akiket potenciálisan érint a szervezeti változás, pl. humán erőforrás és üzletvezetés, szakszervezeti és egyéb munkavállalói képviselők, munkavállalók, stb.?
- Vannak-e potenciális korlátai az információcserének a változások esetleges üzleti titokként való kezelése miatt?
- A szociális partnerek között őszinte, bizalmi légkör van-e, amely lehetővé teszi a szükséges rugalmasságot a potenciális megoldások feltárásához még a szervezeti változás előtt?
- A lehetséges érintettek, vagyis az esetleges kényszerelbocsátással szembenező munkavállalók rendelkezésére áll-e az esetleges szervezeti változásokra vonatkozó tájékoztatás és képviselési lehetőség?
- Az esetleges átcsoportosításra, átképzésre vagy kényszerelbocsátásra való kiválasztás kritériumai a lehető legszélesebb körűek-e, vagyis nem korlátozódnak-e csupán a vállalat üzleti szükségleteire?
- A szociális partnerek támaszkodnak-e nemzetközi keretszerződésekre vagy korábban aláírt közös szövegtervezetekre a szerkezetátalakításról szóló viták során?

3. Intézményi fenntarthatóság (társadalmi és szociális partnerek együttműködésének lehetséges útjai)

A projekt során világosá vált, hogy a szerkezetváltás folyamatában Svájcban is az az európai szintű szociális párbeszédben kialakított ajánlásokat veszik figyelembe. Az is kiderült

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

azonban, hogy ezek alkalmazása esetenként a munkaadók hozzáállása miatt nem problémamentes. A szakszervezeti konzultációs jog többnyire formális, a munkáltatókat a konzultáció során elhangzott szakszervezeti javaslatok nem kötelezik semmire. Szélsőséges példaként egy tavalyi csoportos leépítés esete hangzott el három vállalatnál, amikor a munkáltatók december 19-én jelentették be 140 fő elbocsájtását, és határidőként január 11-ét jelölték meg. A szakszervezetnek és a munkavállalóknak a karácsonyi és újévi szabadságok miatt alig néhány nap állt rendelkezésre. Ráadásul további elbocsájtások is voltak, amelyeket nem voltak hajlandók a csoportos elbocsájtás szabályai szerint kezelni. 2009-ig jó volt a kapcsolat a szociális partnerek között, azóta folyamatosan romlik.

Több uniós tagállamban előfordul, hogy a munkáltató csak a törvény által a konzultációra kötelezően előírt előzetes értesítési időt biztosítja, ami nem enged elég időt a kérdések megfelelő megbeszélésére. Más esetekben a konzultációra csak utólag kerül sor, így a munkavállalók és képviselőik tehetetlenek, és úgy érzik, hogy a véleményük nem számít. Amikor a szakszervezetek ilyen helyzetbe kerülnek, saját szerepüket csak „tűzoltásnak” érzik, és képtelennek érzik magukat arra, hogy értéket adjanak a folyamathoz vagy a szervezethez.

Ugyanakkor a már említett szerkezetváltási projekt arra a következtetésre jutott, hogy az európai és nemzeti jogi követelményeknek való megfelelésen túl a szociális párbeszédnek üzleti szempontból is van értelme. A dolgozókkal való konzultáció segíthet a végrehajtandó szerkezetátalakítással szembeni ellenállás leküzdésében, mivel valószínűbb, hogy a dolgozók úgy érzik, az ő véleményüket is meghallgatták, és az ő érdekeiket is figyelembe vették. A konzultatív megközelítés előmozdíthatja a konszenzus folyamatát is. Ha ilyen módon „adják el” nekik vagy legalábbis elfogadjatják velük a szerkezetátalakítási folyamatot, ez segíthet csökkenteni a munkáltatóval szembeni ellenállást az olyan dolgozók részéről, akiket a folyamat egyébként kedvezőtlenül érint, illetve megnyugtathatja azokat, akiket nem érint közvetlenül a munkáltató kötelezettség-vállalása a dolgozók méltányos kezelésére vonatkozóan. Ez a folyamat ugyanakkor csak akkor lehet hatékony, ha a dolgozók hisznek abban, hogy szakszervezeteik aktívan képviselik érdekeiket, és nem csupán eszközök a vezetőség kezében. Más szóval ahhoz, hogy a szakszervezetek hatékonyan képviselhessék a

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

munkavállalókat a szerkezetátalakítás során, láthatónak kell lennie, hogy megőrzik a munkáltatótól való függetlenségüket, miközben konstruktívan együttműködnek vele.

Az információk korlátozott terjesztése megakadályozhatja a megfelelő párbeszédet. Az információk közzététele közelebb hozza egymáshoz a feleket, és előmozdítja a nyílt és őszinte megbeszéléseket. Ha bármelyik fél visszatart olyan információkat, amelyek előmozdíthatnák a párbeszédet, ez aláássa a tárgyalásokat és nehéz lesz lehetséges megoldásokat találni. Az információk egyszerű cseréje azonban a két fél között még nem jelenti a szociális párbeszéd megvalósulását. A szerkezetátalakítási folyamatban a munkáltatók alapvető célja a korai, aktív, együttműködő és holisztikus beavatkozás. A kérdések vitára bocsátása a szakszervezetekkel biztosíthatja a munkavállalók aktív bevonását a folyamat korai és kritikus szakaszában. A munkáltatóknak a szociális párbeszéd folyamatát lehetőségként kell felfogniuk arra, hogy bevonják a dolgozókat, támaszkodjanak tudásukra és tapasztalataikra, ami értelmes tárgyaláshoz vezet a szakszervezetekkel a vállalkozás jövőjét illetően. A szociális párbeszéd nem csupán a felek véleményeinek ismertetése egy fórumon belül, hanem egy átfogó, koordinált és együttműködő megközelítés a problémák megoldásához, amelyben minden fél odafigyel, tiszteletben tartja és megpróbálja befogadni a másik nézőpontját. Bizonyos értelemben a szociális párbeszéd során a felek magukévá teszik a munkahelyi helyzetet és a megoldásokat. Biztosítani kell azt is, hogy a szerkezetátalakítás folyamata révén végrehajtható átmenet a lehető legzökkenőmentesebb legyen.

A szerkezetátalakítás összefüggésrendszerében a szakszervezeti stratégiák úgy jellemezhetők, hogy az „együttműködő partneri kapcsolattól és tárgyalásos rendezéstől kezdve egészen a harcosszerű ellenállásig” terjednek. Ezek egész szerkezetátalakítási folyamat során a tárgyalásos rendezés és a harcosszerű ellenállás között mozoghatnak. Ami a vezetőséggel való kapcsolatot illeti, a szerkezetátalakításra eltérő válaszok lehetnek a helyi és országos szintű szakszervezeti képviselők között is. Ez előmozdíthatja a helyi szakszervezet és a vezetőség közötti szövetséget, de ellenséges helyzetet is teremthet helyi szinten. A helyi, regionális, országos, ágazati és európai szintű szakszervezetek szerepe az, hogy megkönnyítsék és aktívan részt vállaljanak a párbeszédben, hogy minimálisra csökkentsék a szerkezetátalakítás munkavállalókra gyakorolt hatásait, és hogy öröködjének a tagság hosszú távú érdekei fölött.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Ezt az elvet alkalmazták a Márkushegyi bánya esetében a magyar szakszervezetek (BDSZ és EVDSZ), amikor közösen tárgyalásos úton keresték a megoldást, és amikor a szociális partnerség keretein belül szeretnének választ adni az érintett munkavállalóknak a jövőre vonatkozó kérdéseire.

A Vértesi Erőmű Zrt. Igazgatósága 2010. május 18–ra hívta össze a Társaság közgyűlését. A BDSZ és az Egyesült Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (EVDSZ) a napirendi pontok közül a cég tőke leszállítására, csődeljárásra, felszámolásra, végelszámolásra tett új napirendi pont javaslatot és az ehhez kapcsolódó pontokat - egyetértésben a helyi szakszervezetekkel és üzemi tanáccsal – nem fogadta el és a napirendek visszavonását kérte a 2010. május 11-én részletes indoklással a Magyar Villamos Művek Zrt. igazgatósági tagjainak megküldött levelében. Miután az MVM Zrt. Igazgatósága erre nem reagált, a szakszervezetek kiadtak egy közös állásfoglalást is, amelyben hangsúlyozták, hogy „a BDSZ és az EVDSZ a Vértesi Erőmű Zrt. legalább 2014-ig történő működését – összhangban a cégre vonatkozó kormányhatározatokkal - feltétlenül szükségesnek tartja, amit foglalkoztatási, környezeti és villamos energia ellátás biztonsági okok is indokolnak. A cég végelszámolása nem csak bányászati és erőművi dolgozókat, hanem további 2500-3000 családot is érintene, mert a bezárás beszállítók, szolgáltatást biztosítók munkahelyének, vállalkozásainak elvesztését is jelentené. Az egyetlen mélyművelésű szénbánya megkutatott ásványvagyona a további működést akár 2020-ig is biztosíthatja, olcsó hazai tüzelőanyagot ad az erőműnek, csökkentve a közel 80 %-os energiaellátási függőséget.”

Az igazgatósági ülést követő napon mintegy másfélezer bányász és erőművi dolgozó, valamint a velük szolidáris bányák és erőművek munkavállalói és nyugdíjasai gyűltek össze a Vértesi Erőmű Zrt. bokodi központja előtti parkolóban, hogy tiltakozásuknak adjanak hangot, s nyomást gyakoroljanak az ebben az időpontban ülésező Vértesi Erőmű Zrt. Közgyűlés résztvevőire, akik az előző napi MVM Zrt. igazgatósági döntésnek megfelelően az erőmű és a Márkushegyi Bányáüzem végelszámolására tett javaslat határozattá emelésére készültek.

A demonstráció alkalmat adott a szolidaritás megnyilvánulásának, hiszen egy sor szervezet támogatta a megmozdulást: ICEM, EMCEF, Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége,

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

Liga Szakszervezetek, Magyar Olaj- és Gázipari Bányász Szakszervezet, Húsipari Dolgozók Szakszervezete, Vasas Szakszervezeti Szövetség, Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége (MEDOSZ), TUNGSRAM Dolgozók Független Szakszervezete, Magyar Mérnöki Kamara és annak Szilárdásvány Bányászati Tagozata, Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Bányászati Szakosztály.

4. Pénzügyi fenntarthatóság (intézményi fenntarthatóságból adódó pénzügyi elgondolások)

A Vértesi Erőmű Zrt. legalább 2014-ig történő működését – összhangban a cégre vonatkozó kormányhatározatokkal – az energiapolitikai vezetés feltétlenül szükségesnek tartja, amit foglalkoztatási, környezeti és villamosenergia-ellátás biztonsági okok is indokolnak. A cég végelszámolása nem csak bányászati és erőművi dolgozókat, hanem további 2500-3000 családot is érintene, mert a bezárás beszállítók, szolgáltatást biztosítók munkahelyének, vállalkozásainak elvesztését is jelentené.

Az egyetlen mélyművelésű szénbánya megkutatott ásványvagyon a további működést akár 2020-ig is biztosíthatja, olcsó hazai tüzelőanyagot ad az erőműnek, csökkentve a közel 80 %-os energiaellátási függőséget.

Jelenleg is hatályos a 1028/2002. sz. Kormányhatározat - amely a retrofit programra vonatkozik - minimálisan 2014-et jelölte meg működési határidőként. Az 1. Orbán kormány működésének a végén megszületett határozat garanciát vállalt, mintegy 12 Mrd Ft értékben a Vértesi Erőmű Zrt. ú.n. „retrofit programjának” végrehajtására, amely a 2000-ben megkezdett erőműi tüzelő berendezés átalakításokkal, majd a Márkushegyi Aknaüzem bányagépzeti beruházásaival és a legfontosabbal: a Lurgi Lentjes német cég által szállított 1,4 millió m³ füstgáz 98 %-os hatásfokú kéndioxid leválasztására alkalmas füstgáz-kéntelenítő berendezés megépítésével folytatódott 2004 elejéig. Létrejött 2003-ban az Európai Unió által engedélyezve un. „szénfillér” intézménye, amely mintegy 24 fillér/kWh egyenletes tehervállalással minden magyar fogyasztó részéről évi mintegy 6 Mrd Ft közvetlen támogatást adott a Márkushegyi Aknaüzem széntermeléséhez. Ezt azonban nem újították meg már 2010-re, amivel komoly krízis állt elő.

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatszere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

A 2002. utáni Vértesi Erőmű Zrt. egyre romló gazdálkodása az alább kivonatos táblázatban (1. sz. táblázat) látható súlyos gazdasági helyzetet idézett elő már 2009-re, s nem ellensúlyozták azok a részleges átalakítások sem, amivel a 2 kazán un. félfluid átalakításával a kazánokat szénen kívül bio tüzelőanyag részleges tüzelésére is alkalmassá tették a barnaszénen kívül.

	Befektetett eszközök aránya	Forgóeszközök aránya	ROE	ROA	EBITDA	Eladósodottsági ráta	Likviditási ráta
2010.dec.31	54,39%	41,14%	96,43%	-36,61%	-37,71%	-106,67%	0,47%
2011.dec.31	51,52%	47,69%	-650,29%	39,88%	13,59%	-738,85%	3,51%

1. sz. táblázat

A társaságot jellemző legfőbb mutatók (MFt illetve fő)

Miután az egyetlen MVM Zrt. tulajdonú társaság volt a Vértesi Erőmű Zrt., akinek nem volt úgynevezett hosszú távú áramvásárlási szerződése, ezzel a villamos energia eladása a mindenkori szabadpiaci áramáraknak volt kiszolgáltatva. A tőzsdei jegyzések kb 70-80 EUR/MWh körüli termelői ár esetén már a saját tüzelőanyag termelő Vértesi Erőmű Zrt. részére – még a kötelező fejlesztési és kényszerűen egyre nagyobb mértékben felvett rövid távú hitelek visszafizetésének fedezetét is garantálta -, azonban a 2008. évi általános gazdasági válság, illetve az ennek nyomán létrejött jelentős villamos energia termelési túlkínálat 2008. év végére a tőzsdei jegyzéseket 40-50 EUR/MWh szintre vissza ejtette, ezzel a Vértesi Erőművet súlyos krízisbe hozta. A Vértesi Erőmű Zrt. 2001-2009 között jelentős termelés visszaesés mellett gyakorlatilag elvesztette a saját tőkéjét, jelentősen megnöttek a szállítói kötelezettségei, s a személyi eltartó képessége alig 1/3-ra esett vissza.

2002 után az egymást sorozatosan váltogató, egyre lazábban gazdálkodó menedzsment egyre mélyebb helyzetbe navigálta a Vértesi Erőmű Zrt.-t, hiába adta el jóléti ingatlanjainak szinte teljes egészét. A végső „lökést” a csődhelyzetbe a 2010/11-es év adta meg, s ezt még az sem ellensúlyozta, hogy a Cseh Energetikai Művek (CEZ) áramvásárlási szerződéshez az MVM Zrt. 1,9 Mrd Ft összegű jóváhagyást adott a Vértesi Erőmű Zrt. szénfillér bevételeinek a terhére (lásd 2.sz. táblázat).

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

	2010. évi tény	2011. évi terv	2011. évi tény
Mérleg Főösszeg	31350	27979	25866
Saját tőke	-11902	-2930	-1586
Jegyzett tőke	503	503	503
Villamos energia értékesítés árbevétele	14282	18413	20174
Üzemi (üzleti) eredmény	-10665	-3192	-1219
Adózás előtti eredmény	-11478	9083	10879
Fizetett osztalék	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	-11478	8972	10316
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagos statisztikai létszáma	1318	1136	1137

2. sz. táblázat

A mérleg főösszeg 2011-ben csökkent a 2010. évhez képest. A saját tőke, az adózás előtti eredmény és a mérleg szerinti eredmény is nőtt. Az üzemi (üzleti) eredmény is jelentős javulást mutat, bár még mindig negatív értékű. A 2011. évben az értékesítés nettó árbevétele 1.944 M Ft-tal kedvezőbben alakult az előirányozottnál és meg is haladta a 2010. évi számot. A társaságnál az év során 109 fő felvételére került sor és 291 munkavállalónak szűnt meg a munkaviszonya, 55 fő élt a nyugdíjazás lehetőségével. A Vértesi Zrt.-nél 2011. évben a bejelentett csoportos létszámleépítés keretében 131 fő munkavállaló vált munkanélkülivé.

A Vértesi Erőmű Zrt. a sikeres csődegyezséget követően a reorganizációs terv alapján a bányatermelés 2012. év végi lehetséges megszüntetésével és az erőmű 2014. év végi bezárásával számolt. A bányabezárást követően mintegy 400 fő létszámleépítés következik be. Ennek csökkentésére a rekultivációs feladatok legalább 2018-ig való folytatása enyhítőleg hathat.

A befektetett eszközök aránya csökkent a vizsgált időszakban az összes eszközhöz képest, míg a forgóeszközök aránya nőtt. A kiszámított adatokból (ROE, ROA, EBITDA) látszik,

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

hogy a vállalkozás nincs jó jövedelmezőségi helyzetben. Szembetűnő a vállalkozás eladósodottsága is, mely nagymértékű. Ez köszönhető annak is, hogy a Vértesi Erőmű Zrt. nem rendelkezik saját tőkével, viszont, megjegyzendő, hogy a saját tőke állomány javult. A cég likviditása nagyon gyenge, de némi javulást mutat.

Mindvégig ott volt a kapacitásban ugyan nem jelentős, de azonnal semmiképpen nem kiváltható Oroszlányi és Bokodi távfűtési kötelem is a Vértesi Erőmű Zrt. számára, amely 35+2 MWh-ó teljesítménnyel évi 370 TJ hőmennyiséggel a 2020. végéig lekötött alacsony árú hosszú távú hő-szerződéssel, mely az oroszlányi magán és ipari fogyasztókat láthat el távhővel. A szénbányászati szerkezetátalakítási támogatást (szénfillér) – közös állásponttal képviselt társasági, tulajdonosi, kormányzati, Európai Parlament képviselői és szociális partnerségi fellépéssel - 2018-ig van esély megszerezni.

Alternatívák a helyzet kezelésére (1):

Az MVM Zrt.-vel való stratégia-egyeztetés jelent alapvetően megoldást, megvizsgálva a jövőbeni erőműi tüzelőanyag váltás lehetséges variációit a Vértesi Erőmű Zrt. telephelyén. A szénbázisú erőműi működés minél hosszabb ideig való fenntartása – figyelembe véve az EU által behatárolt szénfillér intézményét - jelentené legjobb megoldást, ha az innen eladott áram piacképes. Ez ad legjobb megoldást a foglalkoztatottságra is. A jelenleg érvényes - 2014/2018. évig történő - működés esetén is a környezetvédelmi rekultiváció miatt nagyon sok munkalehetőség képződik, amit ki lehet használni. Ez becsülhetően több száz munkahelyet jelent majd tartósan. A 2020-ig tartó működés technikai lehetősége adott szénbázison, hiszen erre minden erőműi főberendezés alkalmas (kazán- turbina-füstgázkéntelenítő). Sajnos az ehhez szükséges tulajdonosi akarat nincs meg, hivatkozva a szénfillér intézményének korlátaira, s más körülményre (pl. CO₂-kvóta fizetés).

A telephely továbbra is értékes bázisa bio- és megújuló alapú fejlesztéseknek. Ebből egyrészt hőszolgáltatás is fenntartható, másrészt megnyithatja az utat a „waste energy” típusú, nem veszélyes hulladékra épülő villamos – és hőenergia termelő erőműnek. Mindez kombinálható más megújuló forrásokkal (nap, szél), mely megtérülése alapvetően függ a még el nem fogadott villamos energia ártámogatási rendszertől (METÁR).

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

A „waste energy” típusú megoldás létjogosultsága az, hogy Magyarországon jelenleg csak egy ilyen mű működik (FKF Zrt., Rákospalotai HUHA), s új hulladék gazdálkodási előírások változása alapvetően jelentős többlet díjjal sújtja majd a lerakást, érdekeltté téve a másod hasznosításban a szereplőket. Ennek érdekében jelentős számú regionális együttműködés jött létre országosan is – sok önkormányzattal és hulladék-gazdálkodó céggel – s ezek egyre nagyobb mennyiségben fogják piacra dobni a felhasználható fűtőanyagukat (RDF- kezelt éghető hulladék bázisú tüzelőanyag).

Az Vértesi Erőmű Zrt. Oroszlányi Erőműve lehetséges telephelye a regionális hőtermelés együttműködésnek Oroszlány és Tatabánya között is. A 15 km-nyi hő-távvezeték ugyan nem kis beruházási költség, de nem is akkora, amivel egy hosszútávon fenntartható, piacilag megfelelő árú – közös – együttműködésben felek ne legyenek érdekeltek, mivel Tatabánya hőigénye 140 MW, Oroszlányé 25 MW hő.

Vizsgálat alatt van olyan tüzelőanyag forma is, ami petrokémia ipar terméke. Ennek alkalmazhatósága elsősorban a járulékos környezetvédelmi beruházások megfizethetőségének kérdése.

Alternatívák a helyzet kezelésére (2)

A Vértesi Erőműnek van egy depókészlete és van egy bányakapacitása, amely bizonyos határok között rugalmas, ez alatt azt kell érteni, hogy a 6 és 8 petajoule közötti kapacitást lehet változtatni, a 8 petajoule a felső határ környékén van. A Vértesi Erőmű Zrt. portfóliója nem csak a villamos áram termelésből és nem csak a szenes termelésből áll össze, hanem jelentős biomassza kontingense is van, és a távhőszolgáltatás. A vállalatnak olyan üzleti tervet kell készítenie, amely 2014 végéig tudja működtetni a bányát. Ásványvagyon tekintetében az látszik, hogy 2014 végéig olyan 7 petajoule körüli átlagon körvonalazódtak a fejtési területek gond nélkül. Természetesen a bányászatban szokásos kockázat mellett. Ugyanakkor a kockázat is minimális, hiszen nem új területről van szó. Egy feltárt mező soron következő idomainak a fejtéséről van szó. Tehát a 900 - 950 forintos jelenlegi áron számított önköltséggel ez a bánya működtethető 2014 végéig. És akkor a depótér felszedése és a bánya termelése együttesen pontosan azt eredményezi, hogy az előbbieken megfogalmazott stratégia mentén 2014 végéig van ásványvagyon. Ebben az egészben van annyi rugalmasság,

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

hogy 2014 végéig illetve a 2014/15-ös fűtési szezon végéig működtethető, az egész vertikum továbbvihető, ha szükséges, ha addig a kiváltó blokk nem készül el. A bányá oldalról tehát nem áll elő az a helyzet, hogy a szezon közepén kell leállítani a termelést, hanem kifut.

2014 után szétválik a normál működés: egyrészt vagy átértékelődnek a dolgok, első pillantásra ez talán egy rózsaszínű álom, de nem biztos, hiszen látjuk, milyen tendenciát mutatnak az olaj- és gázárak, látjuk milyen az ellátás biztonsága, és azt is látjuk, hogy a nemrég elfogadott nemzeti energiastratégia a hazai ásványvagyon újraértékelését helyezi előtérbe nagyon helyesen. Tehát lehet, hogy ilyen feltételek mellett a jelenlegi árszint nem lesz rossz az adott pillanatban. Nem biztos, hogy annyira rohanni kell ezzel a történettel, legfeljebb olyan megoldás esetén, ami az egész vertikumot támogatja. Ki kell hangsúlyozni, hogy nem szénfillérről, hanem a „Vértes” komplexum támogatási formáról beszélünk, amikor szénfillérről van szó. A 900 forintos önköltségű szén nemzetközi viszonylatban nem rossz árszint. Ugyanakkor a 23 -25 százalékos erőművi hatásfok nemzetközi viszonylatban nagyon rossz. Innentől kezdve nem a tüzelőanyag energia árával van a baj. De lehet, hogy 2014-ben olyan árszínvonal alakul ki, amit senki nem tud most megmondani. Ennek az az oka, hogy egy sor bizonytalanság van: a politikai-közgazdasági környezet. Nem lehet tudni, hogy fog alakulni a széndioxid kvóta, és egyáltalán az energiaigényekről sem tudunk, hiszen, ha nem lesznek új beruházások, másképp alakul az energia igény, mint feltételeztük. Ebben benne van a lakossági igény csökkenése a fizetőképes kereslet visszaszorulása miatt, a politikai bizonytalanság a közel-keleti térség és a gázvezetékek problémái, és benne van a hazai energiapolitika olyan irányultsága, amely 2025-ig 5%-ra akarja csökkenteni a szén arányát a villamosenergia-termelésben, de ha a szénhidrogén árak emelkednek, akkor ez az aránycsökkentés jelentős energiaár emelkedéssel jár Magyarországon, amely árnövekedés visszavetheti az esetleges gazdasági növekedést.

Annak, hogy Európában a szén kivonuljon a villamos energia-termelésből azért sincs valószínűsége, hiszen az ásványvagyon, ami rendelkezésre áll, biztosítja azt, hogy Európa versenyképes maradjon. Hiszen ha kivonul, az áremelkedést jelent. Az atommal ugyanez a probléma. Németország meghirdette az atomenergia felhasználásának kivezetését. Ennek következtében minden termék árába be fog épülni a megdrágult energia ára, ami

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

versenyképesség veszést fog eredményezni. Ez egyszerű közgazdaságtan, nem is kell nagyon érteni hozzá. Ezt nem engedheti meg magának Európa. Abba már nem is érdemes belebonyolódni, hogy vannak olyan nézetek, amelyek szerint nem is a széntüzelés a felelős teljes egészében a klímaváltozásért.

Ami Márkushegyet illeti, ha mégsem valósul meg az a forgatókönyv, amiről beszélünk, vagyis 2014 után is működhet az erőmű, akkor 7 petás erőművi kapacitás mellett mintegy 5-6 évre való ásványvagyon rendelkezésre áll úgy, hogy egy megnyitott mezőnek a kapcsolását újra kell éleszteni. Ezek gát mögé került területek, ezeket újra kell nyitni, újra kell éleszteni. Gyakorlatilag ott vagyunk a mező szájában, bunkert kell építeni, bele kell menni a széntelepbe, és a szén fejthető. Ez a Márkushegy II. terület. Ha aztán még további időről beszélnének (ami már az álom kategóriájába tartozik), akkor van egy Márkushegy III. terület, ami csak egy új bánya nyitásával lenne kitermelhető, de ott is van egy 8-10 évnnyi ásványvagyon. Ami biztos és megkutatott az a Márkushegy II. Ha olyan döntés születik, hogy arra nincs szükség, akkor valószínűleg sérül az az elv, amely szerint Magyarországnak saját ásványvagyonával el kell számolni, és a lehetséges forrásokat nem szabad kiengednie a kezéből. Persze sérült ez az elv sokszor, amikor bezárták a bányákat. Tehát az egy ideális eset, ha tovább működhet a bánya. Van ennek egy rákfenéje, ezt el kell mondani, hogy a jelenlegi helyzetben a szénfillér esetleg 2018-ig engedi a működést, ami azt jelenti, hogy a 2014-es bezárással bőven beleférünk, a működés meghosszabbítása esetén ezt is meg kellene hosszabbítani, legalább 2018-ig, illetve nem lehet tudni, hogy meddig, hiszen ez a rendelet is változhat. Lehet, hogy a lengyelek és a spanyolok nyomására meg fogják változtatni, aminek egy kormányzati magatartásváltozást is maga után kell vonnia.

A partnerség fenntarthatósága

Előzmények: a két szervezet vezetői az EMCEF különböző tevékenységi területein hosszú évek óta kapcsolatban vannak egymással. Bernd Frieg, a svájci partner vezetője, az EMCEF képviselőjében az elmúlt években betöltötte már a Villamosenergia-ipari EU ÁPB elnöki és alelnöki posztját. Ilyen minőségében tagja volt az EMCEF Szociális Párbeszéd Bizottságnak, amelynek elnöke több cikluson keresztül Rabi Ferenc, a magyar partner elnöke. A szervezetváltás témája nem egyszer szerepelt a bizottság napirendjén, tehát lehetőség volt

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

arra, hogy egymás álláspontját ezzel a kérdéssel kapcsolatban, illetve a két ország energiaiparának helyzetét a partner szervezetek vezetői részletesen megismerjék. Ezek után természetes volt, hogy ez a két szervezet a szerkezetváltás kérdését kívánta körüljárni, amikor lehetőség nyílt partnerségi pályázat benyújtására a Svájci Hozzájárulás Program keretében.

A projekt lebonyolítása során beigazolódott, hogy, bár a két ország energiaiparának szerkezete különböző, a dolgozók érdekképviselője szempontjából nagyon sok a hasonlóság. Az is kiderült, hogy az EU Villamos-ipari ÁPB által kidolgozott ajánlások jelentős részét, amelyeket Svájcban figyelembe vesznek a szerkezetváltás problémáinak kezelésénél, Magyarországon is hasznos lehet szem előtt tartani.

Az együttműködés folytatása: a két szervezet képviselői továbbra is fenntartják a folyamatos kapcsolattartást a szerkezetváltást érintő európai és nemzeti szintű eseményekkel kapcsolatban. A bizottsági üléseken a jövőben is lehetőség nyílik majd a rendszeres személyes találkozókra, és az esetleges rendkívüli eseményekkel kapcsolatban, amelyek érintik a szerkezetváltás kérdését, keresni fogják az alkalmat a személyes konzultációra.

A további együttműködésnek pénzügyi feltételei biztosítottak, hiszen a folyamatos telefonos vagy e-mailen keresztül történő kapcsolattartás nem jelent megterhelést, a bizottsági ülések alkalmával folytatott konzultáció szintén nem jár többletköltséggel.

5. Vezetői összefoglaló

- 1) A Kiotói egyezményt követő klímaváltozás elleni harc keretében egyre szigorodó európai környezetvédelmi előírások következményeként az európai energiaipari ágazatban jelentős szerkezeti változások mentek végbe és még további változások várhatók. Ezek a változások nagymértékben sújtották és sújtják az ágazat munkavállalóit. A szakszervezetek kezdettől fogva igyekeztek megtalálni azokat az eszközöket, amelyekkel enyhíteni remélték a negatív következményeket.
- 2) Az európai munkáltatók az EU Villamos-ipari ÁPB keretében csatlakoztak a munkavállalói oldalhoz abban a munkában, amelyben a szerkezetváltás során keletkező problémák kezelésének lehetőségét keresték. A szociális partnerek együtt

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatcsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”
“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”
TPPA/2011/03/11

állították össze azokat az ajánlásokat, amelyek alkalmazása eszköz lehetett a folyamat minél „fájdalommentesebb” levezénylésére.

- 3) A svájci partnerszervezet, amelynek képviselője részt vett ebben a munkában, igyekezett ezeket az ajánlásokat figyelembe venni a Svájcban is lezajló szerkezetváltás következményeinek kezelése során.
- 4) Az európai környezetvédelmi előírások szigorodása Magyarországon is éreztette negatív hatását. A környezetvédelmi előírások betartásával járó beruházások költségei meghaladták a legtöbb szenes erőmű pénzügyi lehetőségeit, így egy bezárási hullám söpört végig az ágazaton. Jelenleg az utolsó mélyművelésű szénbánya és a hozzá kapcsolódó erőmű sorsa bizonytalan, az esetleges bezárás jelentős foglalkoztatási és más regionális szolgáltatási problémát okozna.
- 5) A projekt ebben a konkrét esetben kereste a lehetőségeket az oroszlanói térség szerkezetátalakítása során előálló problémák megoldására, oly módon is, hogy megvizsgálta a svájci partnerek ágazatában lezajlott, illetve napjainkban lezajló szerkezetátalakítási folyamatok jó gyakorlatát, az átvehető jó tapasztalatokat.
- 6) A projekt során bebizonyosodott, hogy a korábbi magyarországi bányabezárások során alkalmazott szakszervezeti stratégia helyes volt, olyan elemeket tartalmazott, amelyek az európai ajánlásokban is szerepelnek. Ugyanakkor az is látszik, hogy Márkushegy esete sokban különbözik az előzőektől, és időközben az európai környezet is megváltozott.
- 7) A Vértesi Erőmű Zrt. és a hozzá kapcsolódó Márkushegyi Bányüzem helyzetét a környezetvédelmi előírásokon kívül a működési támogatásokra vonatkozó európai előírások változása is nehezíti. A működést segítő „szénfillér” lehetőségének megszűnése komoly finanszírozási nehézségeket okoz a vállalatnak. Az utóbbi években a bányát folyamatosan fenyegeti a bezárás veszélye, ami katasztrófális következményekkel járna. A vállalatnak stratégiát kellett kidolgoznia 2014/18-ig a szénfillérre, amely elfogadása feloldhatja a reménytelen helyzetet. Az MVM Zrt. nem

„TERVEZHETŐ JÖVŐ AZ ENERGIAPOLITIKÁBAN Svájci-magyar érdekvédelmi tapasztalatsere az európai energiapolitika és foglalkoztatáspolitikai változások összefüggésében”

“**PLANNABLE FUTURE IN THE ENERGY POLICY** - Swiss-Hungarian exchange and transfer of Trade union experience in the European energy policy concerning the changes of employment policy”

TPPA/2011/03/11

tervezi az azonnali bezárást, várhatóan a legjobb megoldást keresi, melyet a szociális partnerekkel közösen kell megtalálni. A döntést sok minden meghatározza: a foglalkoztatáspolitikai elképzelések, az uniós környezet és az energiatülszórás kérdése.

- 8) Az érdekelteknek (a vállalatvezetés képviselői, térségi polgármesterek, országgyűlési képviselő, vállalati szakszervezet) a projektben való részvétele is - ami lehetőséget teremtett a közös gondolkodásra - hozzájárult ahhoz, hogy megoldási alternatívák rajzolódjanak ki a legégetőbb problémák megoldására.
- 9) A partnerségi együttműködés összességében eredményesnek értékelhető, és fenntartása célszerűnek látszik, hiszen részben a közös gondolkodás katalizátoraként, részben a tapasztalatok átadásával a partnerek nagyban hozzájárultak a megoldási alternatívák megfogalmazásához. A partnerségi kapcsolat folytatását mindkét fél hasznosnak és célszerűnek tartja.

Szerzők: projekt szakértői

Budapest, 2012. június 28.